

**DEBAT SOBRE
HUMANITATS
EPÍLEG
PER
CARLES MIRALLES**

Aquestes paraules no resumeixen ni supleixen el conjunt d'aquest llibre, que és, com el seu tema i l'actualitat del seu tema recomanen, polifònic d'arguments. Només volen servir a fer-ne més evident l'oportunitat, a destacar, partint del que hi és plantejat, la necessitat i la vigència, aquí i arreu, d'una política cultural que s'articuli entorn de la cultura i no que, paradoxalment, en prescindeixi; d'una política educativa que tingui en el centre dels seus objectius la formació dels educands; d'una política cultural i educativa que tregui de la cultura i de la formació —i no de la indústria, el consum i l'escolarització— les seves dinàmiques.

No és ara el moment de fer l'elenc de les qüestions que cal tenir en compte i que no poden ser defugides. En un lloc o altre de les pàgines anteriors ja surten aquestes qüestions. Potser sí que val la pena, en canvi, proclamar que, sense humanitats, no hi ha ni cultura ni formació; que tampoc no hi ha ciència, sense humanitats; que hi pot haver sabers dispersos, especialitats i tècniques, i hi pot haver escolarització, però no cultura ni formació ni ciència, sense humanitats.

Ni la utilitat ni l'acció és enlloc dit que hagin d'excloure's d'entre els fruits de la formació en humanitats: no hi està renyida, la gent formada en humanitats, amb la utilitat i l'acció. Però la teoria, la contemplació, i l'esmerç de molta energia, concentració i treball, sense un resultat immediat d'ordre pràctic, són imprescindibles per a la formació en humanitats. La finalitat de la formació és la cultura: saber, pensar i fer, universalment, i no solament tenir un saber específic i fer correctament, prendre decisions i actuar, en l'àmbit clos d'aquest saber específic. Cal educar en la voluntat d'arribar a tenir una cultura, d'assolir un saber universal, de poder fer-se millors, els educands. No és gens probable que, això, ho aconseguixin únicament o bàsicament amb sabers tècnics, amb receptes *ad hoc*, puntuals. Tampoc la indústria ni el consum cultural no poden ajudar-hi si la indústria i el consum manen fins a instrumentalitzar i dirigir la cultura.

El cas és, però, que els fruits de la indústria i del consum

es compren, i la cultura, no: no té un preu en el mercat: és un tresor reunit a preu d'esforç, dedicació i sacrifici. Pertany al regne dels valors, la cultura. La seva transmissió com a patrimoni comú dels humans, de tots els humans, va ser un ideal de la democràcia. Si, convertida l'educació —la transmissió de la cultura— en escolarització, s'ha perdut en aquesta conversió allò que l'educació tenia de formatiu, arreu on això hagi passat la democràcia ha quedat perversida.

Les humanitats no són només uns sabers de lletres —i encara inútils i decoratius, estranya herència del passat—, sinó la garantia que la cultura continua essent patrimoni comú dels humans. Els professionals de les humanitats —en diríem *intel·lectuals* i enteníem que la crisi de les humanitats i la dels intel·lectuals és la mateixa?— prou s'adonen que la pressió de la informació, tanta i en brut, situa el receptor en condicions d'indefensió: no solament el sobrepassa i el confon, sinó que tendeix a no tenir fons, en el sentit que sovint es presenta sense punts de referència, només situada en una dimensió de sincronia, d'immediatesa.

Hi ha hagut un canvi important: la tecnologia ha acrescut les possibilitats dels humans, n'ha mudat les pors i les expectatives, tot al llarg del segle xx. Les humanitats no és que prediquin, de cara al passat, valors periclitats, sinó que avisen que l'ara mateix, sense el coneixement del passat i sense la consciència que el present és construcció del futur, és clar que ho converteix tot en flux de la informació, trànsit i objectius immediats, caçats al vol, sense idees, sense valors, sense projecte. No és renunciar al món tal com és, el que demanen les humanitats, sinó que s'hi eregui per a tornar a comprendre el món, perquè només la cultura i la formació tenen les claus que obren als humans les portes del domini de tot el que la tecnologia arriba a poder oferir-los.

Servir-se de les coses no és el més específicament humà, sinó comprendre-les. Ara, el que és útil s'usa, hom se'n serveix: mentre que els sabers, les qüestions i els pensaments que porten a la comprensió o simplement sembla que hi acostin, sovint no serveixen per a res d'indole pràctica, i els humans que confonen el

món amb el mercat i l'educació amb l'escolarització les situen en l'àmbit de l'inútil.

Refundar les humanitats, doncs, per comprendre on som i com som, què som, nosaltres.